

*Kamil Mateusz Kuśmider*¹

UWARUNKOWANIA WSPÓŁCZESNEGO EXODUSU POLAKÓW DO WIELKIEJ BRYTANII

Streszczenie: Migracje międzynarodowe są jednym z ważniejszych zjawisk społecznych nowoczesnego świata oraz współczesnej Polski. Artykuł przedstawia istotę współczesnych migracji Polaków do Wielkiej Brytanii oraz przede wszystkim prezentuje gotowość młodzieży do tychże wjazdów. Zostały w nim wykorzystane wyniki badania, które zostało przeprowadzone wśród uczniów szkół średnich, wykazujących gotowość migracyjną.

Słowa kluczowe: migracje, socjologia mobilności, mobilne społeczeństwo, gotowość młodzieży

CONDITIONS OF THE CONTEMPORARY POLISH EXODUS TO GREAT BRITAIN.

Abstract: International migrations are one of the most important social phenomenon in the modern world and modern Poland. Article presents the essence of contemporary migrations Poles to United Kingdom and most of all it shows readiness of young people to move abroad. It was developed basing on the result of research, which were conducted among high school students who had been demonstrating readiness to migration.

Keywords: migration, sociology of mobility, mobile society, readiness of young people

Wstęp

Ludzie migrują od niepamiętnych czasów. Od początków istnienia ludzkości, człowiek prowadził tryb koczowniczy. Jego całe życie wypełniała wędrówka. Migracje międzynarodowe są jednym z ważniejszych zjawisk społecznych nowoczesnego świata. Są jednocześnie masowym zjawiskiem o globalnym zasięgu i globalnym wpływie². Są też jednym z ważniejszych zjawisk w historii Polski. Wielu obserwatorów może się wydawać, że problem pojawił się wraz ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej, jednakże w rzeczywistości sięga on połowy XIX wieku, kiedy w tej części Europy wychodźstwo osiągnęło skalę masową, przyjmując formy migracji dobrowolnych i przymusowych, czasowych i osiedleńczych³. Wyjazdy zagraniczne Polaków mają różny cel. Dla niektórych mają często wymiar czysto finansowy. Dla innych jest to okazja do aktywnego spędzenia wolnego

¹ Doktorant w ramach Interdyscyplinarnych Humanistycznych Studiów Doktoranckich UŁ. Absolwent Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego. Dyplomant Dziennikarstwa prasowego, radiowego i telewizyjnego Społecznej Akademii Nauk w Łodzi.

² M. Lesińska M., *Migracje we współczesnej analizie politologicznej – niewykorzystany potencjał*, Ośrodek Badań nad Migracjami, CMR Working Papers 47/105, Warszawa 2011, s. 1-10.

³ Tamże, s. 10.

czasu, doskonalenia umiejętności języka obcego, zdobywanie doświadczenia lub dokształcania się.

Migracje w ujęciu socjologicznym

Migracja to nic innego jak ruch jednostek mniej lub bardziej stały albo grup przekraczających granice symboliczne czy polityczne do nowych obszarów zamieszkania oraz nowych wspólnot⁴. Migracja ma wiele form, powodowana jest przez wiele przyczyn i wywołuje różnorodne skutki. Wyróżnia się wiele typów migracji, tworzonych na podstawie poszczególnych kryteriów pojedynczych cech. Pojęcie migracji, w czasie, gdy współczesny świat znajduje się w erze globalizacji, nabrało innego znaczenia.

Analizując różne publikacje zajmujące się tym zjawiskiem, można zauważyć różne definicje wyjaśniające proces migracji. Dariusz Stola uważa, że są zjawiskiem zasługującym na uwagę, bowiem zależą od splotu wielu czynników: demograficznych, społecznych, gospodarczych, politycznych i kulturowych. Jako zjawisko masowe odzwierciedlają działanie wspomnianych czynników – wyrażają przemiany społeczne stojące za nimi⁵. Zdaniem Janusza Mariańskiego migracje oznaczają przesuwanie się ludzi w przestrzeni, ruch ludności mający na celu zmianę miejsca zamieszkania na stałe lub czasowo w obrębie kraju, jak i z jednego kraju do drugiego⁶ Według Głównego Urzędu Statystycznego „Migracją jest oczywiście także zmiana kraju zamieszkania”⁷. Z ekonomicznego punktu widzenia najważniejsza jest migracja zarobkowa, „rozumiana jako przestrzenne przemieszczanie się ludności i zawodowo czynnej podejmowane w celu poprawy sytuacji życiowej własnej i członków rodziny”⁸. Migracje trzeba postrzegać jako łańcuch zdarzeń, sprzężeń zwrotnych, które napędzają się wzajemnie i podtrzymują. Według Wojciecha Janickiego na podejmowanie decyzji o migracji mają wpływ relacje oraz związki interpersonalne z migrantami byłymi i przyszłymi⁹. W nowoczesnym świecie pojawiły się tendencje, które będą kształtowały wzory migracji w najbliższym czasie¹⁰: nasilenie, które spowoduje, że migracje będą liczniejsze niż przedtem; zróżnicowanie fal migracji, imigranci będą należeć do bardzo różnych grup społecznych i etnicznych; globalizacja, poprzez którą migracje stopniowo będą obejmowały cały świat, a wiele krajów stanie się celem źródłem i migrantów; feminizacja, co oznacza, że kobiety będą stanowiły dużą liczbę migrantów.

Mobilność Polaków

Migracje międzynarodowe są jednym z ważniejszych zjawisk społecznych nowoczesnego świata. Wyjazdy z Polski stanowią niezmiernie istotny element historii naszego narodu, a przez dziesiątki lat miały różnorodne motywacje, od prześladowań, przez poprawę jako-

⁴ M. Tabin, *Słownik socjologii i nauk społecznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 195.

⁵ D. Stola, *Kraj bez wyjścia? Migracje z Polski 1949-1989*, Instytut Pamięci Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2010, s.7.

⁶ J. Mariański, *Słownik Katolickiej Nauki Społecznej*, [w:] <http://www.kns.gower.pl/slownik/migracje.htm> [dostęp 30.12.2016.]

⁷ W. Janicki, *Przegląd teorii migracji ludności*, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Zakład Geografii Ekonomicznej, INOZ, vol. LXII, nr 14, Lublin 2007, s.190.

⁸ J. Nakonieczna, *Migracje międzynarodowe a rozwój państwa*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2007, s. 21.

⁹ W. Janicki, *Przegląd teorii...*, s.190.

¹⁰ <http://www.geografia14lo.yum.pl/attachments/article/77/Migracje%20ludno%C5%9Bci%202011.pdf>, [dostęp 24.09.2017.]

ści ekonomicznej życia, aż po powody rodzinne. Sytuacja zmieniła się po 1 maja 2004 roku, kiedy to zaczęto mówić o gorączce wyjazdowej do Wielkiej Brytanii¹¹.

Patrząc wstecz, obecną migrację poakcesyjną w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat poprzedzały trzy etapy exodusu do Wielkiej Brytanii. Pierwszy okres to czas po II wojnie światowej, kolejny – to lata osiemdziesiąte i migracja solidarnościowa; trzeci – początek lat dziewięćdziesiątych¹². Dzięki temu, że nie wprowadzono ograniczeń w stosunku do migrantów, jak i dzięki dużemu zapotrzebowaniu na brytyjskim rynku pracy, Wielka Brytania stanowiła bardzo atrakcyjne miejsce do wyjazdów. Zjednoczone Królestwo stanowi pogranicze kulturowe, zarówno ze względów historycznych, jak i z powodu współczesnych procesów imigracyjnych.

Polscy migranci poakcesyjni mieli dostęp do mniej lub bardziej sformalizowanych instytucji polonijnych na terenie tego kraju. Dodatkowo osoby kierujące się do Londynu miały również możliwość nawiązania nowych kontaktów w polskiej dzielnicy Ealing¹³. Polska imigracja do Wielkiej Brytanii przeszła ogromne przeobrażenia w ciągu 11 lat. Polacy wykształcili w sobie ciągłą gotowość do zmian i bardzo duże oczekiwania w związku z wyjazdami. Wielka Brytania nadal jawi się Polakom jako atrakcyjna wyspa pełna perspektyw życiowych, wielu możliwości i szczęścia. Największym skupiskiem Polaków w Wielkiej Brytanii jest wciąż Londyn. Polscy imigranci wiedzą, że jeśli będą się starać, to mogą wiele osiągnąć – nawet jako obcy, nowi w tym kraju. Grupa ta charakteryzuje się dobrowolnie podjętymi decyzjami o wyjeździe, mającymi wpływ na kształtowanie ich osobowości. Takie decyzje Polaków sugerują, iż poza zdobyciem pieniędzy coraz częściej liczy się komponent kulturowy. Aleksandra Baranowska-Skimina uważa, że w dzisiejszych czasach migracje w naszym kraju uwarunkowane są właśnie chęcią poszukiwania lepszych warunków do życia i atrakcyjniejszej pracy. Młodzi ludzie udają się także za granicę w celach zdobywania nauki i uzyskania nowych życiowych doświadczeń¹⁴.

Z momentem przystąpienia Polski do UE w dniu 1 maja 2004 r. sytuacja migracyjna naszego kraju uległa zasadniczej zmianie. W początkowym czasie naszego członkostwa w UE można było zaobserwować znaczny wzrost emigracji z Polski, dzięki zasadzie swobodnego przepływu osób w ramach Wspólnoty. Nasiliły się migracje zarobkowe Polaków do krajów, które odczuwały niedobór rąk do pracy, w szczególności do Wielkiej Brytanii i Irlandii. Migracje Polaków po 1 maja 2004 roku cechowała nie tylko wielka skala (wg szacunków GUS w 2008 roku poza granicami czasowo przebywało już około 2,3 miliona stałych mieszkańców Polski¹⁵), ale i spektakularna dynamika (ponad dwukrotny wzrost zasobu migrantów w ciągu zaledwie 4 lat). Współcześnie głównymi kierunkami migracji, a więc obszarami emigracyjnymi, są: Wielka Brytania i Niemcy. Polacy migrują głównie za pieniędzmi. Z danych GUS wynika, iż Polacy wyjeżdżają także częściowo w celu dołączenia do swojej rodziny, która już tam przebywa od jakiegoś czasu. Owe migracje nie są już tak prostym zjawiskiem, jak kiedyś i coraz częściej nie sprowadzają się

¹¹ M. Bukowski (red.), *Zatrudnienie w Polsce. Produktywność do pracy*, Warszawa 2007, s. 54.

¹² Ł. Lewandowski, *Życie i praca Polaków w Wielkiej Brytanii. W: I. Sobczak (red.), Współczesne migracje ludności w Polsce – uwarunkowania i skutki*, Wydawnictwo Gdańskiej Wyższej Szkoły Administracji, Gdańsk 2010, s.76.

¹³ A. Bobek, *Polscy migranci w Irlandii. Rola sieci społecznych w procesie migracyjnym oraz kształtowaniu się społeczności etnicznej*, Studia Humanistyczne, Kraków 2010, t. 8, s. 57-67

¹⁴ Baranowska-Skimina, A., *Emigracja Polaków w latach 2004 – 2011* [w:] <http://www.egospodarka.pl/85952,Emigracja-Polakow-w-latach-2004-2011,1,39,1.html>, [dostęp 28.11.2017.]

¹⁵ http://www.stat.gov.pl/gus/5840_8408_PLK_HTML.htm, [dostęp 10.10.2017].

tylko do jednorazowej zmiany miejsca zamieszkania w kraju na zamieszkanie za granicą (oraz ewentualnego powrotu do kraju). Podłoże kształtu dzisiejszych migracji Polaków stanowi postępująca globalizacja, a w tym znaczny rozwój środków transportu daje większą swobodę przemieszczania się i powoduje zmiany w sferze społecznej. Wbrew powszechnemu przekonaniu, obecnie polskie migracje mają w większości charakter czasowy, tak zwane migracje sezonowe, niż osiedleńczy¹⁶.

Wyjazdy Polaków do Wielkiej Brytanii stają się gwarancją satysfakcjonującego standardu życia, stanowiącego konkretny punkt odniesienia w celu polepszenia sytuacji materialnej i podniesienia jakości życia, w tym opieki socjalnej. Uzyskanie w tym kraju pracy i relatywnie wyższych zarobków przez dużą grupę migrantów sprzyja podjęciu decyzji o podjęciu tam zatrudnienia¹⁷. Polacy wyjeżdżają także częściowo w celu dołączenia do swojej rodziny, która już tam przebywa od jakiegoś czasu. Polacy chętnie wyjeżdżają i pracują tam, gdzie są doceniani i stwarza się im szerokie perspektywy rozwoju, a takim przyjaznym krajem jest właśnie Wielka Brytania. Wyraźnie widać także utrzymującą się tendencję domina – chcemy wyjeżdżać tam, gdzie są już nasi przyjaciele i bliscy. Dzięki temu łatwiej asymilujemy się w nowym społeczeństwie, a w razie niepowodzenia z pierwszym doświadczeniem w pracy za granicą, szybko wracamy na rynek pracy dzięki wsparciu znajomych. Wielka Brytania, zdaniem wielu Polaków, gwarantuje szeroki wachlarz możliwości i osiągnięcie sukcesu. Czynnikiem przyciągającym migrantów do Zjednoczonego Królestwa jest na pewno duża pomoc oferowana rodzinom z dziećmi oraz uczniom otrzymuje pomoc w postaci zasiłków na dzieci, bądź dopłat do edukacji. Osoby te doceniają otrzymaną pomoc, dzięki której, jak mówią, żyje się bezpieczniej. Dodatkowym atutem wyjazdów do Wielkiej Brytanii jest dobre połączenie z tym krajem. Obecnie dzięki rozwojowi transportu lotniczego, koszty związane z migracją Polaków do Wielkiej Brytanii (zarówno finansowe, jak i czasowe) uległy radykalnemu obniżeniu. To dzięki tanim liniom lotniczym i dobremu transportowi autokarowemu również bliscy z Polski mogą częściej odwiedzać migrantów za granicą, niż oni sami przyjeżdżają do ojczyzny.

Polacy dostrzegają bogactwo okazji do poprawienia swojej sytuacji i korzystają z nich. Zdaniem wielu, jeżeli pracuje się na cały etat i zarabia poniżej pewnego pułapu, to państwo dopłaca do nauki. Dla tych osób mnóstwo kursów w college'u jest za darmo. To jest genialne dla ludzi, którzy chcą podnosić swoje kwalifikacje. Istnieje też możliwość nadrobienia nieznanomości języka, uczestnicząc w kursach, prowadzonych za darmo bądź za uiszczeniem symbolicznej opłaty, w szkołach, które dopasowują zajęcia do preferencji uczęszczających. Wielka Brytania, dość otwarta i przyjaźnie nastawiona na przyływ obcokrajowców, doświadcza dużego napływu siły roboczej z Polski¹⁸. Świadomość istnienia tychże możliwości wpływa pozytywnie na Polaków, co pozwala im uważać, że przy odpowiednim wysiłku mogą osiągnąć wszystko. Polscy imigranci w Wielkiej Brytanii wiedzą, że jeśli nawet zaczynają od prostej pracy fizycznej, to w przyszłości będą mogli znaleźć zatrudnienie odpowiednie do swoich kwalifikacji i zdolności. Na pewno dużą rolę

¹⁶ <http://stosunki-miedzynarodowe.pl/socjologia/1077-procesy-migracyjne-jako-zrodlo-szans-i-zagrozen-dla-spolecznosci-lokalnych> [dostęp 07.12.2017.]

¹⁷ K. Głębicka, *Ambiwalencja migracji w literaturze przedmiotu*, [w:] *Migracje i społeczeństwo*. Zbiór Studiów 2, Warszawa 1997, s. 202.

¹⁸ M. Gacek, *Strategie migracyjne Polaków po 2004 roku. Przypadek Szkocji, Pogranicze*. Polish Borderlands Studies, Nr 1/2013, s. 107.

odgrywa także dostępność różnych polskich produktów, polskiego kościoła oraz świadomość obecności innych Polaków, co sprzyja łatwiejszej adaptacji w nowych warunkach¹⁹.

Ponadto Polacy w Wielkiej Brytanii mają stały kontakt z Polską i nie potrzebują namiastki kraju w formie instytucji polonijnych, nie muszą także odtwarzać bezpowrotnie utraconego świata, jak było to w wypadku Polonii powojennej. Polskość jest dla nich w zasięgu ręki, na każde zawołanie – wiedzą, że istnieją polskie sklepy, polska szkoła czy wspomniany wcześniej polski kościół, mają dostęp do polskojęzycznych mediów, w każdej chwili mogą wsiąść do samolotu i w tym samym dniu być w Polsce. Dlatego nie odczuwają, że czegoś im bardzo brakuje na wyspie, że muszą jakoś szczególnie dbać o swoją polskość²⁰. Pozytywny wizerunek własny i pewność siebie sprzyjają dostrzeganiu pozytywnych aspektów mieszkania na wyspie. To, że czują, iż się sprawdzili i poradzili sobie w obcym kraju, powoduje również podejście z większym dystansem do polskiej tożsamości. Nie muszą nikomu udowadniać, że „Polak potrafi”, wiedzą bowiem, że tak po prostu jest²¹. Znaczną grupę Polaków stanowią osoby do 35 roku życia, wyjeżdżający głównie w celu zdobycia nowych doświadczeń, znający język oraz z chęcią poznania nowego kraju i podjęcia nauki. Inne grono, jako powód swojego wyboru najczęściej wskazuje na pomoc rodziny, która przebywała tam wcześniej i wspomogła ich na starcie²². Polacy, szczególnie ci, którzy nie znają języka w sposób komunikatywny, mają możliwość uczęszczania do miejsc zrzeszających Polonię, natomiast osoby posługujące się językiem angielskim, mają możliwość otaczania się nie tylko Polakami, ale i utrzymywania towarzyskich kontaktów z przedstawicielami innych narodowości.

Wśród współczesnych polskich emigrantów w Wielkiej Brytanii dużą grupę stanowią „bociany”, a więc migranci sezonowi, którzy chcą w jak najkrótszym czasie zarobić jak najwięcej, nie wydając przy tym zbyt wiele. Charakteryzują się przebywaniem za granicą od dwóch do sześciu miesięcy, poruszając się w szeregach Polonii (ze względu na powiązania, dzięki którym mogą migrować tam sezonowo), zatrudniając się w niskopłatnych branżach. Kolejną grupą są „chomiki”, które dążą do zgromadzenia funduszy podczas jednego dłuższego pobytu, aby w ten sposób móc otworzyć w Polsce własną działalność. Ci również wybierają niskopłatne branże zatrudnienia. „Chomiki” świadomie rezygnują z integracji ze społeczeństwem i nowym otoczeniem, ponieważ to dla nich tylko dodatek do pracy i zarobku, który ma ich „uwolnić” od losu większości rodaków w kraju, jak też postawić na uprzywilejowanej pozycji po powrocie. Kolejną kategorią to „buszujący”. Nie ograniczają swoich planów do jednego kraju, są otwarci i gotowi na różne opcje. Znajdują zatrudnienie w różnych branżach. Ze względu na to, że grupa ta jest stosunkowo młoda wiekowo, wykazuje dużą mobilność międzynarodową, uważając, że europejski rynek pracy stoi przed nimi otworem. Ostatnia grupa to „łososie”, które albo osiedlą się na stałe, albo wrócą do Polski dopiero na starość. W tej grupie panuje pogląd, że będąc w Wielkiej Brytanii, można zdobyć więcej i żyć lepiej. Zatem mobilność ogranicza się do części Zjednoczonego Królestwa²³. Polscy emigranci to w znacznej części mężczyźni, któ-

¹⁹ J. Fomina, *Światy równoległe – wizerunek własny Polaków w Wielkiej Brytanii*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 209, s. 8.

²⁰ A. Portes, *Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology*, „Annual Review of Sociology” 1998, t. 24, s. 1–24; idem, The two meanings of social capital, „Sociological Forum” 2000, t. 15, s. 1–12

²¹ J. Fomina, *Światy równoległe ...*, dz.cyt., s. 28.

²² M. Gacek, *Strategie migracyjne Polaków...*, dz. cyt., s. 111.

²³ J. Eade, S. Drinkwater, M. Garapich, *Polscy migranci w Londynie – klasa społeczna i etniczność, Raport z badań*, University of Surrey, 2006, s. 8.

rzy dominują wśród osób pracujących fizycznie, z wykształceniem zawodowym. Kobiety natomiast stanowią większość wśród emigrantów najmłodszej kategorii wiekowej, przy czym jednocześnie legitymują się wykształceniem wyższym, pochodzą ze średnich i dużych miast, wykonując pracę umysłową. Najczęściej są one stanu wolnego i należą do tej grupy emigrantów, które wyjechały w celu kształcenia się²⁴. Jeśli chodzi o wiek, to prawie połowa emigrantów²⁵ są to młode osoby w przedziale wiekowym 25–34 lata. Współczesna polska młodzież jest wymagająca, chociaż nie roszczeniowa. Istotne dla jej wewnętrznego świata są wartości osobiste, takie jak miłość, szczęście, przyjaźń czy rodzina, ale także praca, bowiem taka traktowana jest jako warunek osobistych satysfakcji i udanego życia. Dziś świadomi reguł, na których opiera się świat, młodzi swoją energię poświęcają inwestycji w siebie, co ma zapoczątkować w przyszłości. Otwartość na wyjazdy poza granice naszego kraju jest wysoka wśród młodzieży polskiej. Wyjazdy do Wielkiej Brytanii, szczególnie dla młodych, są przygodą i szansą na niezależność. Prawdziwy test życia potrzebny każdemu. Wyjazd nie tylko za granicę, ale poza strefę rodzinnego domu i sieci zależności i powiązań, daje szansę sprawdzenia się.

Młodzi Polacy oczekują od przyszłej pracy braku napięcia i stresów oraz stabilności i rozwoju zawodowego, co upatrują w Wielkiej Brytanii, patrząc na sukcesy dotychczasowych emigrantów. W dalszej kolejności wskazywane są powody związane z korzystniejszymi warunkami do życia i pracy. Wśród nich są między innymi: wyższy standard życia (33%), możliwość podróżowania i zwiedzania świata (23%), lepsza służba zdrowia (22%) czy lepsze warunki socjalne (18%). Istotnym czynnikiem motywującym do wyjazdu dla Polaków jest również środowisko zawodowe. Aż 26% badanych wskazało szersze perspektywy rozwoju kariery jako powód motywujący do wyjazdu z Polski, 23% uznało za motywujący brak odpowiedniej pracy w Polsce, a 14% wskazało na wyższy poziom kultury zawodowej²⁶. Przyczyną exodusu Polaków jest właśnie opłacalność owego wyjazdu i możliwość uzyskania większego wynagrodzenia, (nawet kilkakrotnie) za tą samą pracę oraz poczucia bezpieczeństwa²⁷. Cele młodych nie dziwią, a dążenie do ich realizacji poprzez odszukanie się w angielskiej rzeczywistości stworzy nowe możliwości życiowe. Młodzi, wkraczając w dorosłe i samodzielne życie, często są zmuszeni do zweryfikowania swoich wcześniejszych poglądów. Współcześni migranci z Polski to relatywnie częściej mężczyźni, dużo młodszy, lepiej wykształceni, częściej niż wcześniej pochodzący z ośrodków miejskich. Należy przy tym podkreślić, że jednocześnie nie są to już „przebrani transformacji”, cechujący się przed rokiem 2004 największą skłonnością do mobilności. Z raportu „Młodzi 2011” wynika, że młodzi ludzie w odróżnieniu od pokolenia rodziców nie chcą być częścią rewolucyjnych zmian. Zdaniem dra Mirosława Pęczaka „nie da się wy-

²⁴ B. Leszczyńska, S. Nowak, K. Reński, B. Rokicki, P. Stronkowski, I. Szczepocka, *Wpływ funduszu Unii europejskiej na saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w Polsce, Raport końcowy*, Warszawa 2009, s. 54.

²⁵ Za ibidem: Niemal połowa wszystkich emigrantów (47%) to osoby w wieku 25-34 lata. Kolejną dużą grupę stanowią osoby między 18 a 24 rokiem życia – 36%. Emigranci powyżej 34 roku życia stanowią zaledwie 15% wszystkich wyjeżdżających.

²⁶ *Raport „Migracje zarobkowe Polaków”*, [w:] Work Service: http://londynek.net/wiadomosci/article?jdnews_id=25782 [dostęp 20.09.2016.]

²⁷ R. Jończy, *Exodus zarobkowy opolskiej młodzieży*, Polityka Społeczna nr 10, XXXIII, Warszawa, 2006, s. 12.

kluczyć, że identyfikacja pokolenia zyska na wartości i być może przerodzi się w pokoleniową solidarność”²⁸.

Młodzi Polacy są gotowi do wyjazdów emigracyjnych do Wielkiej Brytanii. Potwierdzeniem tej tezy stanowią wyniki przeprowadzonego badania, którego respondentami była młodzież szkół średnich²⁹. Zainteresowanie pracą w Wielkiej Brytanii jest wysokie, bowiem 53,54 % wyraziło taką chęć, z czego największe jest wśród uczniów zamieszkujących miasto. Bodźcem do wyjazdu do Wielkiej Brytanii w celach zarobkowych jest również przekonanie o dobrych płacach. Pogląd ten powoduje, że respondenci są skłonni podjąć pracę nawet o sezonowym charakterze. Badani wskazali na wyjazd w celu zdobywania kwalifikacji naukowych, zawodowych, doświadczenia życiowego lub poznania świata. Zarobione pieniądze chcą przeznaczyć na ogół na specjalne wydatki, a także ze względu na chęć usamodzielnienia się. Poszukiwania pracy w Wielkiej Brytanii młodzież zazwyczaj opiera na kontaktach bezpośrednich, informacjach i pomocy uzyskanej od znajomych oraz rodziny z doświadczeniem zawodowym za granicą (68,06%). Dzisiejsza młodzież wie, że może to być wyjazd zarobkowy, ale jest to jednocześnie forma spędzania czasu, będąca swego rodzaju inwestowaniem w siebie, co może być bardzo przydatne w przyszłości, kiedy to po zakończeniu edukacji będą starali się odnaleźć w dorosłym życiu. Kontakt z obcym językiem pozwoli im na jego efektywniejszą naukę, zaś doświadczenia zebrane w trakcie takich wyjazdów na pewno będą procentowały podczas poszukiwań pracy, a dla niektórych być może zawarte wówczas znajomości przyczynią się do rozpoczęcia kariery poza granicami Polski.

„Młodzi ludzie - jak twierdzi prof. Krystyna Iglicka - szukają lepszego życia. [Emigranci] wiedzą, że normalne życie jest na wyciągnięcie ręki i korzystają z tego”³⁰. Młode pokolenie Polaków chce być samodzielne i odpowiedzialne, stawiając czoła nowym wyzwaniom i problemom. Przyszłość w Wielkiej Brytanii otwiera przed nimi różne możliwości, ale równocześnie szykuje wiele trudnych problemów, które muszą pokonać, a nie zawsze są gotowi na podejmowanie takich wyzwań. Badania dowodzą, iż młodzi są równocześnie wrażliwi na ludzi i świat, ale jednocześnie odczuwają słabiej więź z tradycyjnymi wspólnotami (narodem i religią), a bardziej między sobą.

Należy zaznaczyć, iż w Wielkiej Brytanii zauważalne jest zjawisko *brain waste* – marnotrawstwa mózgow, które najlepiej obrazuje fakt, że jedna trzecia młodych migrantów z Polski ma wyższe wykształcenie, lecz spora część pracuje poniżej swoich kwalifikacji, na przykład jako magazynierzy czy kelnerzy³¹. Przez to nie podwyższają swoich kwalifikacji, ryzykując często ich utratę³². Pośród młodych Polaków migrujących do Wielkiej Brytanii przeważają ci, którzy mają ambitne cele związane ze swoją karierą i przyszłością. Po pewnym czasie życia na obczyźnie zdają sobie sprawę, że ich możliwości są ograniczone z powodu ich pochodzenia. Stąd myśl o powrocie do Polski. Najczęściej decydują się na powrót z powodu tęsknoty za bliskimi osobami i krajem. Istotnym elemen-

²⁸ M. Zawadzki, *Dorosłe dzieci... czyli portret młodych Polaków*, [w:] <http://www.swps.pl/warszawa/oferta-edukacyjna/jednolite-magisterskie-stopnia/dziennikarstwo-i-komunikacja-spoeczna/758-dziennikarstwo-teksty-studentow/8464-dorosle-dzieci-czyli-portret-mlodych-polakow> [dostęp 28.12.2017.]

²⁹ Badanie przeprowadzone zostało, we wrześniu 2017 roku, wśród uczniów klas I-III dwóch liceów miasta Łowicza.

³⁰ *Kierunki emigracji zarobkowej*, [w:] <http://rynekpracy.pl/artukul.php/wpis.766> (22.03.2017.)

³¹ R. Bera, M. Korczyński, *Dynamika migracji Polaków do Wielkiej Brytanii po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej*. [w:] H. Kosienkowska (red.), *Dystans społeczny emigrantów polskich wobec obcych i innych*. Lublin 2012, Wydawnictwo UMCS, s. 57.

³² A. Bobrowska, *Migracje wykształconych Polaków*, *Sprawy Nauki*, 2006, nr 4, s. 20-21.

tem decyzji o powrocie jest niepełna satysfakcja z powodu wykonywanej pracy, często niezgodnie z posiadanym wykształceniem³³. Młodzi ludzie, którzy wyjeżdżali z planem, by za granicą, pracując i oszczędzając, przeczekać trudny dla naszego kraju czas i wrócić, kiedy sytuacja na rynku pracy poprawi się w wystarczającym stopniu, ustabilizować się i założyć rodzinę, czują jeszcze większy niepokój. Oprócz tęsknoty poczucie, że czas na realizację ich życiowego planu niepokojąco się kurczy. Niektórzy polscy emigranci decydują się na powrót do kraju, kiedy dochodzą do wniosku, że w kraju przyjmującym skończyła się dla nich możliwość awansowania, że tutaj już nic szczególnego nie osiągną. Inni po latach pracy na sukces przestają się nim cieszyć, czują się wyjałowieni, puści, pozbawieni napędu. Często wśród polskich emigrantów po latach, kiedy dawali sobie radę w obcym środowisku, budzi się pragnienie, by żyć wśród swoich, przestać być przyjezdny, nawet w pełni akceptowanym, ale w jakimś stopniu „innym”. Coraz mocniej odczuwa się odmiennosć kulturową ludzi, z którymi się obcuje³⁴. Wyjazdy przyczyniają się z jednej strony do wyrównywania poziomu życia oraz poprawy warunków bytowych, z drugiej strony ceną za to jest nierzadko utrata kontaktu z bliskimi oraz poczucie wyobcowania w nowym miejscu. Większość decyzji o powrocie jest podejmowana przez Polaków po gruntownej analizie sytuacji, a motywów, które decydują o podjęciu takiego kroku, jest wiele, m.in. starsi rodzice wymagający opieki. To, co na pewno odróżnia polskiego emigranta i o czym mówią o nas Anglicy, to głód sukcesu i pieniędzy, który przekłada się często na pracowitość i pomysłowość, dlatego między innymi mają szansę na karierę w Wielkiej Brytanii.

Podsumowanie

W świetle przeprowadzonych rozważań o migracyjnych ruchach Polaków można najogólniej stwierdzić, że migracje zarobkowe Polaków ulegały i będą nadal ulegać przeobrażeniom, pozostając jednak w bezpośrednim oddziaływaniu na jakość i struktury polskich zasobów pracy. Prowadząc rozważania o migracyjnych ruchach Polaków, należy przede wszystkim podkreślić potrzebę stworzenia strategii, która zatrzyma ich w kraju. Tak więc niezbędne jest prawidłowe funkcjonowanie polityki migracyjnej będące elementem stałym w rozwoju i modernizacji naszego kraju. W kontekście migracji istotna jest kwestia tego, iż trudna sytuacja na rynku pracy i bezrobocie nie są przyczyną exodusu Polaków, ale raczej opłacalność owego wyjazdu i możliwość uzyskania większego wynagrodzenia (nawet kilkakrotnie) za tę samą pracę.

Analizując rolę migracji, należy zauważyć, iż ma ona ogromny wpływ na życie jednostek i dlatego trzeba o niej mówić głośno, niezależnie czy jest traktowana jako proces, czy też zjawisko, czy jako jedno i drugie równocześnie.

Bibliografia

Bera R., Korczyński M., *Dynamika migracji Polaków do Wielkiej Brytanii po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej* [w:] Kosienkowska, H. (red.), *Dystans społeczny emigrantów polskich wobec obcych i innych*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2012.

³³ M. Gacek, *Strategie migracyjne Polaków po 2004 roku...*, dz.cyt., s.80.

³⁴ K. Borys, (red.), *Kierunek +48.Powroty do domu. Kompendium wiedzy dla osób pomagających reemigrantom*, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” Warszawa 2013, s. 54-68.

- Bobek A., *Polscy migranci w Irlandii. Rola sieci społecznych w procesie migracyjnym oraz kształtowaniu się społeczności etnicznej*, Studia Humanistyczne, t. 8, Kraków 2010.
- Bobrowska A., *Migracje wykształconych Polaków*, Sprawy Nauki, nr 4, Warszawa 2006.
- Borys K., *Kierunek +48. Powroty do domu. Kompendium wiedzy dla osób pomagających reemigrantom*, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” Warszawa 2013.
- Bukowski M., *Zatrudnienie w Polsce. Produktywność do pracy*, Warszawa 2007.
- Eade J., Drinkwater S., Garapich M., *Polscy migranci w Londynie – klasa społeczna i etniczność, Raport z badań*, University of Surrey 2006.
- Fomina J., *Światy równoległe – wizerunek własny Polaków w Wielkiej Brytanii*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2009.
- Gacek M., *Strategie migracyjne Polaków po 2004 roku. Przypadek Szkocji*, nr 1, Pogranicze. Polish Borderlands Studies, 2013.
- Głąbicka K., *Ambiwalencja migracji w literaturze przedmiotu, Migracje i społeczeństwo*, Zbiór Studiów 2, Warszawa 1997.
- Janicki W., *Przegląd teorii migracji ludności*, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Zakład Geografii Ekonomicznej, INOZ, vol. LXII, nr 14, Lublin 2007.
- Jończy R., *Exodus zarobkowy opolskiej młodzieży*, Polityka Społeczna nr 10, XXXIII, Warszawa 2006.
- Kłós B., *Migracje zarobkowe Polaków do krajów Unii Europejskiej*, Biuro Analiz Sejmowych, Warszawa 2006.
- Lesińska M., *Migracje we współczesnej analizie politologicznej – niewykorzystany potencjał*, Ośrodek Badań nad Migracjami, CMR Working Papers 47/105, Warszawa 2011.
- Leszczyńska B., Nowak S., Reński K., Rokicki B., Stronkowski P., Szczepocka I., *Wpływ funduszu Unii europejskiej na saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w Polsce, Raport końcowy*, Warszawa 2009.
- Lewandowski Ł., *Życie i praca Polaków w Wielkiej Brytanii* [w:] Sobczak I. (red.), *Współczesne migracje ludności w Polsce – uwarunkowania i skutki*, Wydawnictwo Gdańskiej Wyższej Szkoły Administracji, Gdańsk 2010.
- Nakonieczna J., *Migracje międzynarodowe a rozwój państwa*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2007.
- Portes, A., *Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology*, Annual Review of Sociology 1998, t. 24; idem, *The two meanings of social capital*, Sociological Forum 2000.
- Tabin M., *Słownik socjologii i nauk społecznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Stola D., *Kraj bez wyjścia? Migracje z Polski 1949-1989*, Instytut Pamięi Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2010.

Strony internetowe:

<http://www.geografia14lo.yum.pl/attachments/article/77/Migracje%20ludno%C5%9Bci%202011.pdf>.

http://www.stat.gov.pl/gus/5840_8408_PLK_HTML.htm.

<http://stosunki-miedzynarodowe.pl/socjologia/1077-procesy-migracyjne-jako-zrodlo-szans-i-zagrozen-dla-spoleczności-lokalnych>.

Baranowska-Skimina, A., *Emigracja Polaków w latach 2004 – 2011* [w:] <http://www.egospodarka.pl/85952,Emigracja-Polakow-w-latach-2004-2011,1,39,1.html>.

Kierunki emigracji zarobkowej [w:] <http://rynekpracy.pl/artukul.php/wpis.766>.

Mariański, J., *Słownik Katolickiej Nauki Społecznej*, [w:]
<http://www.kns.gower.pl/slownik/migracje.htm>.

Raport „*Migracje zarobkowe Polaków*”, Work Service:
http://londynek.net/wiadomosci/article?jdnews_id=25782.

Zawadzki, M., *Dorośle dzieci... czyli portret młodych Polaków* [w:]
<http://www.swps.pl/warszawa/oferta-edukacyjna/jednolite-magisterskie-stopnia/dziennikarstwo-i-komunikacja-spoleczna/758-dziennikarstwo-teksty-studentow/8464-dorosle-dzieci-czyli-portret-mlodych-polakow> .